

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р **Надя Миронова, УНСС-София**

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“

във Висшето училище по застраховане и финанси

по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление

3.7 Администрация и управление (Организационно лидерство и психологически аспекти на управлението)

В конкурса за доцент, обявен в „Държавен вестник“, бр. 52 от 05.07.2022 г. и в интернет-страницата на Висшето училище по застраховане и финанси, като кандидат участва **ас. д-р Виктория Гацова** от Висшето училище по застраховане и финанси.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № 370 от 10.11.2022 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност **доцент във ВУЗФ** по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление **3.7 Администрация и управление (Организационно лидерство и психологически аспекти на управлението)**.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат -
ас. д-р Виктория Гацова от Висшето училище по застраховане и финанси.

Представеният от ас. д-р Виктория Гацова комплект материали на електронен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ВУЗФ и включва следните документи:

- Молба;
- Автобиография;
- Копие от дипломата за притежаваната образователна и научна степен „доктор“;
- Хабилизационен труд с резюме;

- Списък на публикациите след защитата на докторската дисертация;
- Екземпляри от всички публикации – монографии, книга на базата на дисертационния труд, студия и статии;
- Резюмета на български и английски език на публикациите след защитата на докторската дисертация;
- Удостоверение за изисквания се академичен стаж по чл. 20, ал.1, т. 2 от Правилника за условията и реда за заемане на академични длъжности във ВУЗФ;
- Доказателство за участие в изследователска задача;
- Справка за изпълнението на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“;
- Справка за научните приноси в трудовете на кандидата;
- Справка за цитиранията ;
- Медицинско свидетелство;
- Свидетелство за съдимост;
- Формуляр за съгласие за обработка на личните данни във връзка с участието в конкурса.

Кандидатът ас. д-р Виктория Гацова е приложила общо седем научни труда, а именно:

1. Две монографии, като едната от тях е основният хабилитационен труд. Към тях са приложени по две рецензии.
2. Книга на база на дисертационния труд на кандидата.
3. Една студия с две рецензии.
4. Три статии в нереферирани издания с научно рецензиране.

Приемат се за рецензиране посочените по-горе научни трудове на кандидата д-р Виктория Гацова, публикувани след защитата на докторската дисертация, тъй като те попадат в проблематиката на конкурса.

Съгласно минималните национални изисквания д-р Гацова има общо 220 т. от Показател Г при минимални изисквани 200 точки.

Налице е и справка за цитиранията (без автоцитиранията), която включва 8 цитирания. Общият брой точки от Показател Д е 70 т., като изискваният минимум е 50 т.

Също така са представени и служебни бележки, удостоверяващи учебната натовареност на д-р Гацова, както и участието ѝ в изследователска задача.

Приемам без забележки приложените справки и служебни бележки.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Д-р Виктория Гацова е придобила бакалавърска степен по психология и магистърска степен по трудова и организационна психология в СУ „Св. Климент Охридски“. През 2017 г. придобива образователната и научна степен „доктор“ по организационна психология отново в Софийския университет. Образованието на д-р Гацова свидетелства за последователност и целенасоченост по отношение на научните ѝ интереси, тъй като тя се фокусира върху проблемите на организационната психология, сред които управление на човешки ресурси, лидерство, управление на стреса и др.

Академичната кариера на д-р Гацова започва през 2014 г. като хоноруван преподавател. Тя преподава в Софийския университет дисциплините „Икономическа психология“ и „Потребителско поведение“. Д-р Гацова преподава и във Висшето училище по застраховане и финанси над десет дисциплини, сред които „Социална психология“, „Организационно консултиране“, „Организационна култура“, „Основи на бизнес психологията“ и др.

През 2020 г. тя става асистент по бизнес психология и лидерство във ВУЗФ и преподава „Лидерство и мениджмънт“, „Бизнес лидерство и изграждане на екипи“, „Работа в група и групова ефективност“ и др. Изброените дисциплини свидетелстват за научната насоченост на кандидата към темата за организационното лидерство и психологическите аспекти на управлението и съответстват на обявения конкурс.

Паралелно с преподавателската дейност, през 2020 г. д-р Виктория Гацова активно се занимава и с административна работа като научен секретар на ВУЗФ. От февруари 2022 до момента тя е декан на академичната програма на ВУЗФ. Също така д-р Гацова е председател на Съвета на академичната програма, член на Академичния съвет и член на Съвета по качеството към ВУЗФ.

На основание на приложените биографични данни може да се твърди, че професионалната, научната и академичната квалификация на кандидата изцяло съответстват на обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ във ВУЗФ.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1. Оценка на учебно-педагогическа дейност на кандидата

От представената справка за учебна натовареност за периода 2014-2022 г. ясно се вижда, че д-р Гацова е преподавател по широк набор от дисциплини (15 на брой) както в бакалавърските, така и в магистърските програми на ВУЗФ. За посочения период тя е провела 2065 лекционни часа по редица дисциплини, които са свързани съдържателно с обявения конкурс. Академичният опит на кандидата се обогатява и от работата ѝ като научен ръководител на дипломанти и рецензент на дипломни работи.

3.2. Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Представените от кандидата научни трудове напълно отговарят на тематиката в обявения конкурс и са посветени на изследване на психологическите аспекти на управлението, сред които са организационното лидерство, управлението на хора, управлението на професионалния стрес.

За основен хабилитационен труд е представена монографията **„Професионален стрес и контрапродуктивно поведение в организацията“** с общ обем от 160 страници. Тя представлява задълбочено изследване на стреса в работата и връзката му с контрапродуктивните трудови поведения. Изследваната проблематика е актуална за съвременните организации, тъй като динамичната бизнес среда създава условия за възникване на високи нива на стрес. Д-р Гацова умело изпълнява изследователските задачи, постига основната цел и убедително доказва поставената теза.

В структурно отношение монографията се състои от увод, четири глави (три от тях са теоретични, а последната е емпирична), заключение и използвана литература. Авторът разглежда същността на професионалния стрес и поставя акцент върху източниците му. Във втора глава на труда се разкриват опасните последствия от стреса и се изследват възможностите за неговото управление, тъй като стрес мениджмънтът е един от основните психологически аспекти на управлението. Третата теоретична глава насочва вниманието към едно от сериозните последствия от стреса за организацията, а именно контрапродуктивните трудови поведения. Последната глава подробно представя проведеното емпирично изследване. Структурата подпомага логическата последователност при разгръщането на проведеното изследване, като задава стабилна теоретична рамка и води до интересни

емпирични резултати за професионалния стрес и контрапродуктивните трудови поведения, получени от автора на монографията. Всяка глава завършва с ясно формулирани изводи от съответната част на изследването. Прави впечатление авторското присъствие, което ясно си проличава при интерпретацията на получените резултати, както и при формулираните препоръки в резултат от емпиричните данни. За целите на своето научно изследване д-р Гацова използва богата специализирана литература на български и английски език, състояща се от 204 източника.

Втората монография, с която кандидатът участва в конкурса, е с интересно и привличащо вниманието заглавие: **„Токсичното лидерство в организацията“**. Трудът, който е с обем от 118 страници, представлява задълбочено изследване на деструктивните поведенчески модели на ръководителите, които водят до неефективни управленски практики с опасни за служителите и организацията последици.

Изследването е структурирано в увод, две глави, заключение и използвана литература. Първа глава въвежда в проблема за тъмната страна на лидерството. Представени и анализирани са основни теоретични постановки и емпирични данни, свързани с токсичното лидерство в организацията. Ценна е представената информация под формата на разнообразни статистически данни, които авторът онагледява графично и анализира задълбочено. Втората глава започва с аргументиране на необходимостта от справяне с проблема за прилагането на токсични лидерски модели, като се разглеждат последициите от деструктивното поведение на ръководителите. Основен принос на автора е създаването на модел за справяне с токсичното лидерство в организациите. Той предполага работа в две посоки (на ниво служител и на ниво висш мениджмънт) и включва превантивни мерки и конкретни стратегии за преодоляване на проблема.

Д-р Гацова прилага интересен подход при задълбоченото изследване на тъмните аспекти на управленските модели, като разглежда противоположното лидерско поведение, а именно конструктивното лидерство и факторите за ефективно управление. Насърчавайки конструктивния лидерски подход, авторът подчертава необходимостта от справяне с проблема за токсичното лидерство.

Друго значимо изследване на д-р Гацова е книгата ѝ на база на дисертационния труд със заглавие: **„Съвременният лидер. Времева перспектива и управленски стил“**. В рамките на 222 страници авторът представя теоретико-емпирично изследване на проблемите за съвременното лидерство и времевата насоченост на организационния лидер. Приносният характер на труда е в разкриването на значимостта на времевата ориентация на ръководителя за ефективното управление.

В структурно отношение книгата е изградена от увод, пет глави, заключение и използвана литература. Първите три глави са теоретични и са посветени на проблемите за организационното лидерство и времевата перспектива. Фокусът е върху изясняване същността на двата изследователски конструкта, изграждане на психологическия образ на успешния съвременен ръководител, разглеждане на някои основни лидерски теории и теоретични постановки за времевите ориентации. Последните две глави, които са емпирични, подробно представят проведеното изследване и разкриват интересни взаимовръзки между изследваните конструкти. Представената теоретична и емпирична информация в книгата на д-р Гацова спомага за по-задълбоченото разбиране на личностната predisпозиция „времева ориентация“, която може да допринесе за ефективността на лидера, дообогатява психологическия профил на организационния лидер и разширява наличните емпирични данни, свързани с лидерството и връзката му с други конструкти.

Студията и статиите, които кандидатът е представила за участието си в конкурса, са посветени на актуални проблеми, свързани с лидерството, предизвикателствата пред управлението на хора в съвременните организации, факторите за изграждане на ефективни екипи, управлението на стреса и др. Анализиранияте проблеми в научните публикации на д-р Гацова попадат в обхвата на обявения конкурс.

3.3. Приноси и цитирания

Приемам обособените научни приноси в трудовете на д-р Гацова, като откроявам приноса на автора за обогатяването на научното познание в областта на организационното лидерство, ефективното управление на хора и професионалния стрес. При рецензиране на представените в конкурса научни трудове могат да се открият следните по-значими резултати и приноси на ас. д-р Виктория Гацова:

- Задълбочено изследване на теоретично ниво на стреса на работното място и контрапродуктивните трудови поведения и надграждане на проблемите за професионалния стрес и контрапродуктивните трудови поведения с емпирични данни, получени в резултат от проведеното изследване.
- Изследване на взаимовръзката между стреса на работното място и контрапродуктивните трудови поведения.
- Изготвяне на конкретни препоръки за успешно управление на професионалния стрес в организациите и контрапродуктивните трудови поведения.

- Задълбочено изследване на проблема за токсичността на ръководителите, който обикновено не е обект на научноизследователски интерес, и систематизиране и анализиране на теоретична информация, посветена на проблема за токсичното организационно лидерство.
- Разработване на авторов модел за справяне с токсичното лидерство в организацията, като се предлагат различни стратегии за преодоляване на проблема както на индивидуално, така и на организационно равнище.
- Разкрива се значението на времевата насоченост на ръководителя за ефективното управление.
- На теоретично равнище подробно е представен сравнително неизследваният в български условия конструкт „времева перспектива“, като е поставен акцент върху модела, разкриващ връзката между времевите ориентации и лидерството.
- Емпирично са установени времевите ориентации, които в качеството си на предиктори детерминират трансформационния, транзакционния и либералния лидерски стил.
- Представени и анализирани са някои от съвременните предизвикателства пред управлението на хора.
- Предложени са авторови препоръки за изграждане и стимулиране на кохезията в екипите въз основа на разгледаните и анализирани фактори, влияещи върху сплотеността между членовете.

Цитиранията от други автори на научните публикации на д-р Гацова по брой и вид изпълняват минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ по разпоредбите на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Според представената документация категорично мога да открия наличието на ясен личен принос на кандидата ас. д-р Виктория Гацова в съответните публикации, както и факта, че формулираните приноси и получени резултати са нейна лична заслуга.

5. Критични забележки и препоръки

Нямам съществени критични бележки по представените научни трудове. Препоръката ми към д-р Гацова е да насочи усилията си към публикуване на статии в научни издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от ас. д-р Виктория Гацова, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ВУЗФ.

Кандидатът в конкурса е представила достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси. Теоретичните ѝ разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на д-р Гацова е несъмнена.

Постигнатите от ас. д-р Виктория Гацова резултати в учебната и научно-изследователската дейност напълно съответстват на Правилника на ВУЗФ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Академичния съвет за избор на **ас. д-р Виктория Гацова** на академичната длъжност „доцент“ във ВУЗФ по професионално направление **3.7 Администрация и управление (Организационно лидерство и психологически аспекти на управлението)**.

20.11.2022 г.

Рецензент: .....
(проф. д-р Надя Миронова)